

„Църковенъ вестникъ“
излиза всеки петъкъ.

Той има прѣзъ годината и
три приложения – по 1 книга
отъ 4 печатни коли за всѣко
четиримесечие.

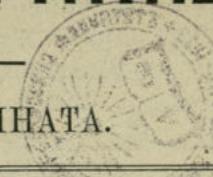
Годинната цена на „Църко-
женъ вестникъ“, заедно съ трите
приложения, за България е 10
лева, а за странство 13 лева.

Единъ брой 15 стот.

ЦЪРКОВЕНЪ ВѢСТИНИКЪ

— СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ —

СЪ ТРИ ПРИЛОЖЕНИЯ ВЪ ГОДИНАТА.

Абонаментът е годишенъ и
всекога предплатенъ.

Всичко, относящо се до вѣс-
тиника, се изпраща до Адми-
нistrацията на „Църковенъ вѣ-
стникъ“ въ г. София.

За обявления се плаща за
първи път по 20 ст. на редъ
съ гармонъ, за всѣко повторе-
ние по 15 ст.

Неплатени писма не се
приемат. Ръкописи за седмич-
ното издание не се повръщатъ.

СЪДЪРЖАНИЕ: 20-и януари. — Българската църква прѣзъ XIX столѣтие. — XIX столѣтие. — Прѣставлението на Господнитѣ страси въ с. Оберамургau. — Лѣтописъ. — Книжнина. Занемарени бисери. — Православни църкви — Руската църква. — Изъ вѣстниците и списанията. — Дописки и писма.

20-и януари.

На 20-и януари се отпразнува въ г. Пловдивъ рождения денъ на Н. Ц. Височество прѣстолонаслѣдника князъ Борисъ. Празненството бѣ по-тържествено и по-обществено, отколко прѣѣ изтеклитѣ години. Това се повелѣваше отъ самото естество на празненството: прѣстолонаслѣдникът навършва седмата си година и, както се изразява въ рѣчта си Августейшия му родителъ, минава отъ дѣтския въ юношеския периодъ.

Българскиятъ прѣстолонаслѣдникъ вече е юноша! Това не може да не радва православния български народъ, който свѣрзва въ лицето на князъ Бориса мили спомени и гледа въ него скажъ залогъ. Това не може да не радва и Българската църква, която неустанно въ ектенията си, наедно съ народа, се моли и за здравето и дѣлгоденствието на прѣстолонаслѣдника княза Бориса, първорожденецъ на Н. Ц. Височество, многообиченъ кръщелникъ на Н. И. Величество всерусийския царъ Николай II-и, свѣщено звено, което споява по-тѣсно и по-сърдечно България съ нейната Велика освободителка и надежда на България.

На тѣржеството въ г. Пловдивъ е участвуvalъ душевно цѣлия народъ. Въ думитѣ на Господаря и особено въ тия на прѣставителя на Н. Императорско Величество Всерусийския царъ се е вслушалъ цѣлия български народъ. Сърдечнитѣ думи на прѣставителя на велика Русия сѫ знаменателни: тѣ сѫ искра отъ оня свещенъ огнь, що възпламени добродѣтелното сърдце на православния Царь-Освободителъ, който тръгна на чело на войските си и се саможертвува не за спасението на единъ човѣкъ, но на цѣли народи, на милиони човѣшки сѫщества. Въ книгата на книгитѣ — въ Евангелието, Спасителъ учи християнитѣ да обичатъ ближния си като себе си и да се саможертвува за него. Въ свещената книга, която се назова Руска история, дѣто сѫ записани дѣлата на Царя-Освободителъ, стои примѣръ, какъ христолюбивиятъ и човѣколюбивъ Александъръ II-и се жертвува съ народа си за спасението на България. Този високъ примѣръ на любовъ къмъ ближния и на саможертвуване е постѣтъ и отгледанъ отъ свѣтата православна Църква и е разплоденъ отъ Бога.

Кога българитѣ четатъ рѣчта на Н. Ц. Височество княза за здравето и дѣлгоденствието на Н. Императорско Величество Николая II, тѣ приджуватъ своите молитви къмъ тия на Гос-

подаря, а кога се вдѣлбятъ въ смисъла и сърдечността на думитѣ на Н. Прѣвъходителство руския прѣставителъ, казани въ отговоръ на рѣчта на Българския князъ, и особено въ думитѣ за духовния и политически смисълъ на празненството на Българския прѣстолонаслѣдникъ, сърдцето имъ, сърдцето на цѣлокупния български народъ, трепти отъ радостъ и признателностъ.

Прѣстолонаслѣдникът свѣрзва България съ Русия. Любимъ и милъ на своя Августейши Кръстникъ, Н. Императорско Величество Руския Царь, прѣстолонаслѣдникът е милъ и скажъ синъ на България и надежда на цѣлокупния български народъ. Въ негово лице българския народъ гледа носителя на името на св. Бориса, на равноапостолния нашъ царь, който тури основитѣ на Българската православна църква, закрѣпи дѣржавата на незиблемитѣ истини на Христовото учение и хвѣрли сѫмето на славянската култура. Днитѣ на царя Бориса сѫ дни на свѣтлина, на дѣржавно творчество и на слава. Българската църква се закрѣпила въ днитѣ на св. Бориса; българската книжнина се почнала въ неговия дворецъ; първитѣ славянски училища се открили отъ него; първитѣ славяни апостоли намѣрили закрила и любовъ въ него; славянитѣ добили свещенитѣ си книги отъ него; първъ той отъ славянитѣ и славянскитѣ царе възпиталъ сина си, като му далъ образование, каквото имали най-знаменититѣ философи и учени въ негово врѣме. Той прославилъ България не на бойното поле, а на полето на просвѣщението и културата, и съ добродѣтелитѣ си. Неговото воюване на културното поле е пълно съ величие, а неговитѣ мирни побѣди на това поле, неговитѣ заслуги къмъ православната Църква и неговитѣ добродѣтели го обезсмѣртили и турили въ лица на светиитѣ: той побѣдилъ невѣжеството, прѣдразсѫдъците и язичеството; далъ книга и наука на своя народъ и на славянитѣ; устроилъ църкви, въздигналъ мънастири, открилъ училища и направилъ дѣржавата си, споредъ думитѣ на св. Клиmenta, разсадникъ на просвѣщение, вѣра и благочестие.

Българскиятъ народъ иска да види въ прѣстолонаслѣдника присадени високитѣ качества и добродѣтели на св. Бориса. Той иска да види въ Него непоклатенъ стълбъ на православната Църква, вѣщъ зиждателъ на дѣржавата, баща на народа, защитникъ на правдата и олицетворителъ на всенароднитѣ идеали. Съ такава вѣра и съ такава надежда народътъ го привѣтствува и Църк-

вата го молитствува въ деня, въ който стжпва въ своето юношество.

Всевишният да низпослава благодатта си на Н. Ц. Височество прѣстолонаслѣдника княза Бориса и да му дарува здраве и дълговѣчие за радост и благоцаше на България!

Д.

Българската църква прѣзъ миналото столѣтие.

II.

Искрата на съзнанието, пусната отъ приснопаметнаго Паисия и раздухана отъ неговия ученикъ — Софрония Вратчански, освѣтила мрака, който покривалъ злочестата българска земя. Тукътамъ единици събудени българи се огледали наоколо въ мрака и съ ужасъ забѣлѣжили, че двойното робство — духовното и политическото довело българитѣ до устата на страшната пропасть, дѣто се изгубватъ народитѣ. Българскиятъ, народъ ималъ лика на дълго лежащъ болникъ. Изтощенъ, изслабналъ, помръкналъ и обезнадежденъ, той се дѣлилъ отъ животъ: билъ въ сенката онай агония, въ която испадатъ човѣците прѣди да умратъ, и губилъ вече съзнание и езикъ. Безъ своя църква, безъ родни пастири и учители, безъ книжнина, безъ спомени за миналото, народътъ бѣдствувалъ да се лиши съвсѣмъ и отъ езика си: изгоненъ изъ църквите и училищата, българскиятъ езикъ почналъ да се губи изъ градищата и паланкитѣ. Всички по-богати и заможни българи учили и говорили грѣцки и мислили на грѣцки. Българскитѣ търговци и първенци не само говорили, но и наричали себе гърци. Такива били и търговците българи вънъ отъ България: тѣ живѣли съ гърците и минавали за потомци на Перикла. Изгубването на самосъзнанието дистигнало до тамъ, че първенците българи се оскърбявали, кога ги наричали българи. Покойниятъ Раковски цитира въ своя „Горски пътникъ“ слѣдния надписъ на грѣцки, който видѣлъ въ грѣцката църква у Темишваръ, въ Австро-Унгария: „Елинъ Златко отъ Габрово при балканъ“.

Училищата въ България били гърци; дѣцата въ тѣхъ учили на грѣцки. Заможни българи търговци, които живѣли вънъ отъ отечеството си, откривали и подържали съ свои срѣдства грѣцки училища въ чисто български градища. Учителитѣ въ тия училища били или чистокръвни гърци или българи възпитани отъ гърци и напоени съ грѣцки духъ. Почти въ всички български градища въ България, Тракия и Македония имало грѣцки училища. Такива училища имало и въ нѣкои паланки и въ нѣкои по-голѣми села. Такова училище имало и въ Котелъ. Софоний Вратчански въ него се учили грѣцки езикъ. „Елинизацията на българитѣ, казва Иречекъ, достигнала въ първата четверть на изтеклото столѣтие въ своя апогей. Който не знае грѣцки или който поне не подправялъ рѣчта си съ грѣцки фрази и изречения, той не билъ оброзованъ; дори отождествявали понятието човѣкъ съ грѣкъ (Пречекъ. История Болгаръ. Одеса. Стр. 656).“

Хранители на българския езикъ и на славянската книга, ако могатъ така да се нарекатъ, въ

началото на изтеклото столѣтие били мънастиритѣ. Такива били по-голѣмите мънастири въ България, и на първо място св. Рилската обителъ; такива били и св. Зографската, и св. Хилендарска обители на Атонъ. Монасите и свещениците, които излизали изъ тѣхъ, били разпространители на славянската или, както я наричали тогава, славяно-българската книга. Такивато монаси и свещеници или тѣхните ученици миряни откривали въ кѫщите си, въ нѣкоя стая, училища. Въ тия училища, наречени *келии*, изучавали славянската азбука, Часослова, Псалтира, Апостола и Евангелието. Келиите, наистина, подържали славянското четмо и славянската книга, ала сами учителите не знали историята на славянското азбуке и на славянската книга, не знаели нищо ни за св. царь Борисъ ни за славянския равноапостолни учители св. св. Кирила и Методия.

Искрата на съзнанието бавно прониквала въ тѣхъ училища подъ двойно робство български народъ. Грѣцките училища, макаръ и да се подържали съ български пари и да се пълнили съ ученици българи, изваждали гърци, които мразили езика и народността си. Никакво съзнание не блѣскоало въ българитѣ, възпитаници на грѣцките училища. Тѣ знаели грѣцките класици, чели творенията на Хомера, Платона, Ксенофона и пр., знаели до подробностъ грѣцката митология, грѣцките царе и пастири, ала нищо не знаели за св. Бориса, Симеона, св. Клиmenta, за Иоана Екзарха, за патриархъ Евтимия и пр. Тѣ не знаели и онова, което Паисий писалъ за славното минало „болгарскаго народа.“ Искрата на съзнанието блѣснала не въ учениците на грѣцките „школи“, а въ тия на келиите, които първи чели историята на Паисия и които, въ своето съзнание и прѣхласть, обливали съ сълзи листата на чудодѣйната и слънценосна „Исторія славяноболгарская.“ Тѣ я чели безъ настъпъ и прѣпоръжали на всички българи да я четеятъ. „И вие, писали тѣ, потрудити ся, братия, та я прочитете да ви буди на ползу, болгаромъ похвала, а на пакость грекомъ, или: който чете, съ внимание да чете, да познай, какво сѫ имали българитѣ царство“. Тѣзи ентузиизирани читатели сѫ били келийници или ученици, излѣзли изъ келиите. Това сѫ били свещеници и учители, които стояли далечъ отъ грѣцката зараза. Това били свещениците и учителите, които въ училищата учили на азбука“ дѣцата, а въ църквите служили и чели проповѣди на народа изъ Софонията. Искрата на съзнанието пламтѣла въ свещеници и учители и въ ония граждани, които стояли далечъ отъ отровния грѣцизъмъ и отъ окото на грѣцките пастири и грѣчеющата се въ градищата българска интелигенция. Може да се твърди, че келиите първи възприеха искрата, която се хвърли отъ Паисия и се раздуха отъ Софония: келийници, свещеници и учители, били непосредствените ученици на Паисия и Софония. И тѣзи ученици, напоени отъ духа на достойните си учители, проповѣдавали съзнание въ народа, вдъхвали у него любовъ къмъ езика и народността му, говорили му за българско царство и българска църква, възпла-менявали го съ свѣтлото минало, като издигали

душата му отъ дневнитѣ попечения къмъ единъ висшъ идеалъ. Паисия може да се уприличи на прѣдтеча, който изъ Атонската пустиня на бръга на Бѣло море викалъ къмъ българите да се съзнаятъ и опомнятъ, викаль: „о неразумне и юроде! поради чо се срамишъ да се наречешъ болгаринъ? Или не сѫ имали българи царство и господарство? . . . Отъ всего славянскаго народа най-славни били болгари, перво они патриарха имѣли, перво они се кръстили, най-болѣ земля они освоили . . . и перви светии словянски отъ български родъ и езикъ просияли“.

И този гласъ не останалъ гласъ вопиющи въ пустини: той се поелъ отъ свещеници и учители и, както трѣбния ангелски зовъ, който извика мъртвите на животъ, прогърмѣлъ низъ българската земя и извикалъ българския народъ на животъ. Народътъ почналъ да се опомня и съзнава. Паисевитѣ и Софрониеви ученици нарасли на легионъ. Народътъ позналъ враговетѣ си, съзналъ правата си и билъ готовъ да се хвърли въ борба да ги отстои. Протестътъ му билъ въ душата. Една искра трѣбало да се въспламени злочестия народъ, да протестира и да се хвърли въ борбата. Трѣбало не само искрата, но и доблестенъ мѫжъ, който да протестира срѣщо духовните потисници и да поведе народътъ въ борба. Искрата и доблестния мѫжъ били въ грѣдитѣ и пазвата на самия народъ.

XIX-и ВѢКЪ.

Издаващото въ Атина църковно периодическо списание „Ιερὸς Σύνδεσμος“ въ книжката си отъ 15 януарий обнародва три обзора за истеклия XIX-и вѣкъ: единъ отъ ректора и два отъ двама професори на Атинския университетъ. Намираме, че сѫденията и мислите на атинските професори заслужватъ да се знаятъ отъ досточтимите читатели на „П. в.“ толкова повече, че и трите обзора иматъ за основа религията и морала. Въ днешния брой помѣстяме първата статия на ректора *Мицупулоса*:

„Вчера, споредъ православните, изтече деветнадесетиятъ вѣкъ отъ рожднието на нашия Спасителъ.

Цѣли сто години сѫ изтекли или стотина пѫти нашата планета е обиколила около слънцето, прѣзъ което врѣме надъ неиното лице сѫ разиграни множество произшествия, извикани отъ борбата за сѫществуване отъ страна на органическия миръ — отъ най-несъвршената микроба до словесния човѣкъ.

А прѣзъ това врѣме земята и другите планети сѫ водени отъ слънцето въ непознати страни на безпрѣдѣлието, въ страни, въ които, може би, тѣ никога нѣма да се върнатъ.

И ние съмъртните, словесните човѣци, които се хвалимъ, че сме вѣнецъ на Творението, сме били неволни послушници на земята, която има тѣрѣнието да ни носи въ забикалянето по безкрайното си коло къмъ безпрѣдѣлността, до когато изморени паднемъ вънейнитѣ обятия, та да ѝ повърнемъ тѣлото си, което тя ни е заемнала за да живѣмъ на нея и да се насладимъ и научудимъ за малко врѣме на прѣхубавото Творение.

Та що ли сѫ сто години? Тѣ сѫ врѣме без-

крайно малъшите, количество никакъ въ сравнение сѫ безпрѣдѣлното врѣме, въ сравнение съ възрастта на всемира, на слънцата и на планетите. Защото съ милиони и билиони години се брои само врѣмето на една глава отъ *историята на земята*, прѣзъ което най-значителни промѣни и прѣвратности сѫ станали на нейното лице и въ растителния и животенъ миръ, що живѣе на нея.

И все пакъ тия сто години намъ правятъ извѣредно голѣмо впечатление, защото ние ги сравняваме съ краткостта на нашия животъ, и считаме щастливъ оногова, който е живѣлъ много врѣме на земята.

Ала тѣзи сто години бѣха за човѣчеството изумителенъ скокъ на прогресъ, на култура и на цивилизация. Защото прѣзъ истеклия деветнадесети вѣкъ, *вѣкъ на естественитѣ науки*, човѣчествиятъ умъ се посвети да изучи природата и силите, които я управяватъ. Природата ни окрѫжава и ни обхваща, не е възможно да излѣземъ вънъ отъ нея. Ние сме веществени сѫщества, въ които обаче се проявява, въ висша степень, божественъ духъ, *бесмъртната мирова душа*. Слѣдователно, като изучаваме прѣмъдро сътворената природа, ние намираме срѣдства къмъ прогресъ и усъвършенствуване. Творението е неизчерпаемо съкровище на всѣко знание и мѫдрост и поученията, почерпнати отъ него, култивиратъ човѣка, подобряватъ сърдцето му и възвишаватъ умътъ му дори до прѣстола на Създателя.

Прочее, справедливо деветнадесетиятъ вѣкъ се нарича вѣкъ на естественитѣ знания, понеже той е положилъ яки основи да се изучаватъ природата и вѣчните и неизмѣнните нейни божествени закони. Защото изучаването на природата не дава човѣку само практическа и веществена полза, не прави само живота му по-лесенъ, но още му доставя най-висока духовна полза, която оставя задъ себе поученията на всѣка друга наука. Оня, който изследва и изпитва Творението, вълизаша прѣзъ мисълта си до началото и конеца на сѫществата, до оная божествена сила, която е създала свѣта.

И кои сѫ, въ малко думи, плодоветъ на истеклия деветнадесети вѣкъ? Закрѣпване свободата на съвѣстьта и на индувидуума, свободата на народностите. Желѣзници, телеграфи, телефони, пароплави и парни машини, електрология, фотография, фотофазматически анализъ, теория на еволюцията, усъвършенствуване на телескопа и микроскопа, микробиология и пр. и пр., и на кѫсо казано, изумителния прогресъ на всички естествени и прикладни (апликационни) науки — сѫ плодове на деветнадесетия вѣкъ, които сѫ благодартелствували и благодетелствуватъ човѣчеството чудесно и сѫ направили живота му по-лесенъ и добродѣтель. Същеврѣменно, дѣло най-вече на той вѣкъ е това, че той закрѣпи правъ философски възгледъ върху природата, що откри безкрайно поприще на човѣшкия умъ, който по-този начинъ се отърва отъ прѣдразсѫдъците на прѣжното неувѣжество. Това сѫ геройствата на човѣшка мисълъ, които сѫ се развити прѣзъ 19-и вѣкъ.

Настигването на 19-и вѣкъ е намѣрило бал-

канските народи въ замръзнато и безнадежно положение, а изтичането му ги оставя свободни въ по-големата имъ частъ, и надежни. Тия народи чеरпещи мъдри уроци въ миналото си, изучвани всемъдрата природа и слѣдващи прогреситѣ на цивилизованите народи, ще могатъ прѣз започващия двадесетиѣ вѣкъ да доискаратъ великото си дѣло.

Прѣставлението на Господните страсти въ с. Оберамергау.

Въ селото Оберамергау, що се намира не далечъ отъ Мюнхенъ (Бавария), прѣставяватъ слѣдъ всѣки десетъ години горната драма. Прѣставлението се почва прѣзъ май, трае цѣло лѣто до 1-и септемврий. Прѣставлението се дава всѣка недѣля, ако има публика и въ понедѣлникъ. Първото прѣставление се дало въ 1634 год. Двѣ години прѣди това Германия е прѣживѣла единъ отъ най мрачните периоди на своята история. Шведския кралъ Густавъ Адолфъ навлѣзъ въ Германия, войската му грабила, горила, опустошавала села и градове, дѣто минавала. Много църкви и мънастири били обрани, разрушени до основи си. Обранъ и разваленъ билъ и знаменитиятъ мънастиръ Еталъ, основанъ отъ Людовика Баварски въ XIII ст. Дѣлгитѣ войни станали причина да се явятъ разни болести; появила се и чума, отъ която, безъ да се гледа на взетитѣ прѣдпазителни мѣрки, въ Оберамергау бѣрзо умрѣли 84 души. Тогазъ жителите на селото дали обѣщание да нагласятъ слѣдъ всѣки десетъ години прѣставления на драмата „Страсти Господни“ и слѣдъ това, по думитѣ на мѣстната лѣтописъ, чумата се изгубила. Постоянните сношения на селяните съ калугерите и богоомолци отъ всички съсловия, религиозността на католишкото население, неговитѣ художествени вкусове, изразени въ разни издѣлия, относителната културност — всичко това спомагало да се вкоренятъ прѣставленията на драмата и да се развиятъ въ Оберамергау. Драмата е съставена отъ калугерите на Еталския мънастиръ — съдѣржанието ѝ е черпано отъ духовната комедия на VХ в. и отъ мистерията „Страсти Господни“ на Себастиана Вида.

Слѣдъ първото прѣставление въ 1634 год. до 1674 прѣставленията слѣдвали редовно слѣдъ всѣки десетъ години; тѣ се повторили въ 1680 год., ще рече, слѣдъ изминаването на шестъ години, но отъ послѣдната дата до сега прѣставленията се повтарятъ слѣдъ всѣки десетъ години; не сж давани прѣставления въ 1800 и 1870 год. поради войни, ала затова пѣкъ били дадени на слѣдната година.

Прѣди да настѫпи театралната година, заповатъ се първите приготовления и избора на актьори. Прѣди всичко общината взима рѣшеніе да се прѣстави драмата споредъ общая. Слѣдъ това се избира особенъ комитетъ, състоящъ отъ 24 души, който се разпорежда съ всички работи за прѣставленията и разпрѣдѣля ролитѣ. Денътъ на избора се почнува съ литургия, въ края на която свещеникътъ се обрѣща къмъ комитета и бѣдещитѣ актьори съ съвѣти — да работятъ внимателно, строго, както това сж вършили тѣхните праѣди и бащи. Слѣдъ литургията всички отиватъ въ общинската зала, дѣто се избиратъ първомъ изпълнители на главните роли, слѣдъ това — на второстепенните и, най-послѣ, избиратъ се лица, ще прѣставятъ народъ и живи картини. Главните роли обикновено се разпрѣдѣлятъ прѣди избора, цѣло село знае, кои лица могатъ да ги играятъ. Нѣкои роли се прѣдаватъ отъ баща на синъ по наследство. Така, напр., има семейства, у които сж наследствени ролитѣ на Петра и Иоанна. Има между жителите лица, що се казватъ, по привичка, Христосъ Майеръ, или Кайafa-Лонгъ. Такивато полека-лека усвояватъ психичните черти на геройте и въ всѣкидневния животъ, се отнасятъ като актьори: кога се даватъ прѣставленията, ако ви се случи да видите нѣкой селянинъ вънъ отъ театра, ако лицето му изражава скептицизъмъ, то бѣдете увѣрени, че той играе ролята на Пилата Понтийски. Стига да погледнете

на него за да разберете, че той актьоръ знае историческите думи: „що е истинѣ“. Членове за хора не се избиратъ: музикалните способности на всѣкого сж извѣстни на всички. Мѣжно става избирането на жени, при всичко, че въ драмата има само петнадесетъ роли; нѣкоя жена за да изиграе женска роля, трѣба да е високо нравствена. Гримировка не се допушта, актьорътъ вънкашно трѣба да прилича на героя. Всички дѣйствуващи лица въ драмата сж 697, като се смятатъ членовете на хора и оркестра, има 119; отъ тѣхъ мажки 104 и женски 15; оркестрътъ, що свири доста стройно, се състои отъ 34 души. Музикантите и пѣвците почнуватъ да се готвятъ много по-рано отъ драматическите актьори; общите репетиции въ големия театъ почнуватъ само въ края на зимата, кога снѣгътъ се стопи. Тогазъ се гради театъръ, що служи само прѣзъ лѣтото. Въ края на зимата шиятъ костюми, рисуватъ декорации, готвятъ живи картини, имащи прѣдъ очи библейските илюстрации на Густава Доре.

Привременниятъ театъ се гради на край село; край театра има сграда, постояннѣ театъръ, за обличане. Въ временния театъ могатъ се събра де 5000 зрители.

Единъ день прѣди да почне прѣставлението, захватъ да идатъ селяни отъ околните села, граждани отъ близките градове и туристи отъ разни народности. Тоя денъ со прѣкара въ веселба — едни пѣятъ, други свирятъ, трети пушкатъ фейерверки. Каждъ 10 ч. прѣзъ нощта всичко се омърлушва, — на другия денъ трѣба рано да се става. На другия денъ сутринта въ четири часа свирятъ тръби, биятъ барабани, топове гърмятъ. Селото се разбужда. Въ шестъ часа се почнува литургия; въ седмъ часа отварятъ театра и публиката почва да се събира; въ осмъ се захватва прѣставлението и непрѣкъснато се продължава до единадесетъ и половина; отъ това време до единъ часа всички си попохапнуватъ. Актьорите — тия библейски апостоли, фарисеи — се прѣобращатъ въ мирни селяни и бѣдатъ да угостятъ зрителите съ материјална храна: парче месо, баница, пиво и кафе. На единъ часа всички се събиратъ въ театра, и прѣставлението се продължава непрѣкъснато до петъ часа. Вечерът всички прѣкарватъ весело, както миналата нощъ. Утъната надошли бѣдатъ за желѣзнопътната станция да сврятъ трена. Оставатъ въ селото ония, които живѣятъ тукъ съ недѣли или които сж се врѣдили да присъствуватъ на прѣставлението. Ако такива има доста, прѣставлението се повтаря и въ понедѣлникъ.

Драмата не веднѣжъ била измѣнявана и прѣработана. Най-стариятъ й тѣстъ билъ написанъ само въ ритмовани стихове; дѣйствие вървѣло непрѣкъснато, бидейки раздѣлено на шестъ отдѣлнія. Въ началото на всѣко имало „прологъ“ — обрѣщане къмъ публиката, а въ края на всичката — епилогъ: наставления и молба за снисхождение. Много сцени били съвсѣмъ груби и до немай каждъ улични. Така, напр., подиръ Юда постоянно, говорещи и кривещи се, вървѣли дяволи, които изядали вътрѣшностите му, направени отъ печено тѣсто; дяволите му давали въже, снемали го отъ бѣсилката и го завличали въ ада. Полека грубостите се изглеждали въ драмата, и сега роли на дяволи нѣма. Въ 1750 год. бенедиктинецътъ Рознеръ изъ Еталъ написалъ съвсѣмъ новъ текстъ, сжъ съ ритмуван стихове. Въ 1810 год. тѣстъ на драмата билъ написанъ прѣработенъ — а това стало да се накаратъ актьорите прилично да се отнесатъ къмъ свещените съюзи. Свещеникътъ отъ близкото село Отмаръ Вейсъ написалъ текста, а учителятъ Дедлеръ музиката Стиховете въ драмата до сега не сж прѣработени, а прозата е прѣработана отъ другъ свещеникъ въ 1850 год. Музиката сжъ не е измѣнена до сега. Дѣто ще рече, прѣставяваната сега драма е работена отъ трима автори. Тя носи дѣлъ заглавие: „Великата жертва за искупление на Голгота, или историята за страданията и смъртъта на Иисуса, споредъ четирите евангелисти, съ прѣставяне картини изъ Вехтия завѣтъ, написана за размѣщене и назидание.“

Драмата се състои отъ 17 така наречени „прѣставления“, що слѣдватъ и непрѣкъснато, безъ антракти, освѣнъ единъ за закусване. Въ началото на всѣко прѣставление се появява хоръ, състоящъ отъ деветъ маже и деветъ

жени, облечени въ еднообразни гърци костюми. На главите хористите и хористките иматъ позлатени деядими, а на нозътъ си сандални. Хорътъ се появява отъ двѣ страни задъ кулисите, събира се въ срѣдата на театра, пѣ, декламира, като обрѣща вниманието на зрителите върху предстоящето дѣйствие, като разяснява значението на всѣки фактъ и като напомнува за аналогически събития изъ Ветхия завѣтъ. Продължавайки да пѣ, хорътъ се дръпва и се нареджа на двѣ половини, една срѣдно друга, край кулисите, т. е. двѣ страни на срѣдния театръ, завѣтата на който се дига и на който зрителите забѣлѣзватъ жива картина, изобразяваща ветхозавѣтното събитие. Слѣдъ като си отиде хорътъ, начева се дѣйствието на драмата. Така това се повтаря 17 пъти. Свѣршва се драмата съ появата на хора. Послѣдователните вървежъ на драмата е такъвъ: първото отдѣление се състои отъ седемъ представления — влизане на Иисуса въ Иерусалимъ, плановете на синедрона, прощаване въ Витания, послѣдно дохождане въ Ерусалимъ, тайната вечеря, предателството на Юда, и молене на Иисуса на Елеонската гора. Въ второто отдѣление седемъ представления: Иисусъ предъ Анна, Иисусъ предъ Кайафа, отчаянието на Иуда, Иисусъ предъ Пилата, Иисусъ предъ Ирода, бичуване и вѣнчаване на Христа съ тѣрновъ вѣнецъ, осажддане Христа. Най-послѣ, въ третото отдѣление — три „представления“ (прѣнасяние на кръста, Иисусъ на Голгота и Възкресение) и хоръ, що представява пострадалия, умрѣлия и възкресналия Спасителъ, на когото царството. силата и славата не ще има край.

Споредъ мнѣнието на очевидци, актьорите не играятъ лошо, защото прѣживяватъ извѣршваното отъ тѣхъ. Особено сполучливи сѫ народните сцени. При представянето прѣблаждаватъ два тона: тежкиятъ и повелителниятъ; сцената е голѣма, актьорите се напрѣгатъ като говорятъ и затова отсѣнките на разговорите липсватъ. Тѣлпата говори, като единъ човѣкъ, само че съ много гласове. Нѣколцини говорятъ въ унисонъ, строго разчленяващи всѣка фраза по слогове. Живите картини се групиратъ не злѣ, и дѣйствуващи лица стоятъ доста дълго неподвижно. Декорациите и аксесуарите не всѣкога сѫ сполучливи; тѣ сѫ прости, прѣмахватъ всѣка илюзия и извикватъ смѣхъ. Каквъ смисъ иматъ сега оберамергаските представления, тоя куриозенъ анаройзъмъ, тая откъртена частъ отъ срѣдневѣковната страна? Колко да защищаватъ споменатата драма католишките патери, кълко тѣ да се стараятъ да подкрѣпватъ баварските актьори, като твѣрдятъ, че тѣзи представления възкресяватъ дорматорионата духовна поезия и оживяватъ църковния животъ, ние не можемъ да се съгласимъ съ онѣзи, които, възъ основа на личния опитъ, говорятъ, че у зрителите при представления не възбуждатъ религиозни чувства. Най-силно впечатление прави сцената у Пилата, осажддането и носенето на кръста, тайната вечеря, распятието и възкресението, т. е. сцени, които би трѣбвало най-вече да възбудятъ религиозно чувство, не правятъ ни най-малко впечатление. На истински вѣруещия и религиозния човѣкъ представленията въ Оберамергау изобщо трѣбва да дѣйствуваатъ неприятно. Изкуственото сближаване на църквата съ театра всѣкога се свѣршува несполучливо даже на католишкия западъ, който допушталъ и допушта театралностъ въ богослужебните обреди. Свѣтското не трѣбва да се смѣсва съ духовното. Не може мистическото да се направи житейско, не бива да се посегне на божествения ликъ Христовъ: това е светотатство. Цѣлата небесно-поетическо чудесна обстановка на евангелското повѣствуване се прѣбрѣща на сцената въ грубъ фокусъ. Всички прѣработвания на старата религиозна пиеса сѫ я направили по прости, по вулгарна.

(Изъ ж. „Странникъ“, прѣв. И. Д.).

Лѣтописъ.

— Въ петъкъ, на 19-и, се отслужи въ съборната църква панихида за упокоение душата на починалия въ Бозѣ Фелдмаршалъ Иосифъ Владимировичъ Гурко, единъ отъ прославените безсмѣртни герои въ освободителната

война. Панихидата се отслужи отъ Н. Високопрѣосвещенство г. Теодосия, бивши св. Скопски митрополитъ въ съслужение съ столичното свещенство. На панихидата присъстваха г. г. министрите, видните столични първенци, офицерите отъ гарнизона и множеството народъ.

— По случай смѣртъта на фелдмаршала Гурко между Н. Ц. Височество княза и Н. Императорство Величество Всеросийския императоръ сѫ рамѣнни слѣдните десети:

„Нево Императорско Величество Николай II-и.

Петербургъ.

Кончината на Руския герой, славния фелдмаршъ Гурко, хвърли Мене, Моя народъ и Моята армия въ дълбока и искрена печаль. Изразявамъ на Ваше Императорско Величество Моите, на Моя народъ и на Моята армия искрени съболѣзванія и увѣрения, че паметта на славния „Шипченски“ герой, който подъ предводителството на Вашия незабравимъ за България Дѣдо, Царя-Освободителъ, води къмъ славни побѣди храбрата Руска армия и Българското опълчение за освобождение на България, съ благовѣніе ще се чествува на вѣчни врѣмена отъ Мене и отъ Моята армия

Фердинандъ“.

„Нево Царско Височество Българския Князъ.

София.

Трогнатъ отъ изразените съ телеграма отъ Ваше Царско Височество чувства по поводъ кончината на фелдмаршала Гурко, моля Ви да приемете Моята искрена благодарност и да бѫдете неинъ изразителъ предъ Вашата армия и Българския народъ. Не се съмнѣвамъ, че войската на Княжеството ще бѫде всѣкога вѣренъ хранителъ на завѣта на доблестния вождъ на Българските опълченици.

!Николай“.

— По случай смѣртъта на фелдмаршъ Гурко, по разпореждането на Н. Ц. Височество княза, войската носи 3 дни трауръ. При погребението на починалия въ Бозѣ фелдмаршъ въ Тверь Н. Ц. Височество, армията и народа сѫ представявани отъ Петербургъ. дипломатически агентъ и отъ б души българ. офицери, отъ находящите се въ Петербургъ. Българското опълчение ще се представя отъ генералъ-майора Петрова, дивизионенъ началникъ въ София, отъ полковникъ Андрей Блъсковъ и отъ двама опълченци, които своеврѣменно заминаха за Тверь.

— Въ сѫбота на 20-и того въ г. Пловдивъ въ църквата св. „Богородица“, по случай рождения денъ на Н. Ц. Височество прѣстолонасъдъника, Н. Високопрѣосвещенство св. Пловдивския митрополитъ г. Натанаилъ, въ съслужение съ Т. Т. Високопрѣосвещенства св. Софийския митрополитъ г. Партений, св. Доростолския и Червенски митрополитъ г. Василий, Прѣосвещения св. Брѣгалнички епископъ г. Антимъ и пловдивското свещенство, отслужилъ божествена литургия. На литургията присътували Н. Ц. Височество Господарътъ, Н. Ц. Височество прѣстолонасъдъника Борисъ и Н. Ц. В. князъ Кирилъ, придружени отъ гражданска си и военна свити. Подиръ божествената служба станало молебенъ за здравето и дългоденствието на прѣстолонасъдъника, който стҴпза въ осмата си година. На молебена присътувалъ Н. Прѣвѣхъителство Императорски руски дипломатически представителъ Бахметевъ, г-да министрите генералъ-майоръ Паприковъ и Ив. Пѣевъ, началникъ на девизията, офицерството отъ гарнизона, окр. управителъ, кмета и множество отъ пловдивските първенци. Въ улицата, която води отъ двореца до църквата, били наредени въ шлагеръ войниците отъ Пловдивския гарнизонъ. Подиръ молебена въ 1 $\frac{1}{2}$ часа въ офицерския клубъ се даль обѣдъ, на който били поканени Високопрѣосвещените митрополити, св. Пловдивския Натанаилъ, св. Софийския Партений, св. Доростолския и Червенски Василий, св. Брѣгалнички епископъ Антимъ, г-да министрите, Н. Прѣвѣхъителство руски прѣставителъ съ г-жа Бахметева и висши граждани и военни прѣставители въ града. Военниятъ министъ държалъ тостъ за прѣстолонасъдъника, на който князъ Борисъ отговорилъ: „Азъ пия за здравето

на армията и за здравето на моите шефски полкове
Ура! Н. Ц. Височество княза написъ за здравето на
Н. И. Величество Августейшия кръстникъ на Престола
наследника, на което г. Бахметиевъ отговорилъ съ про-
чувствуваща рѣчъ. И двѣтѣ рѣчи понеже сѫ отъ голѣма
важностъ, ние ги хроникираме:

Н. Ц. Височество се обърна съ слѣдната рѣчъ къмъ своите сътрапезници:

„Ваше Високопрѣосвѣщенство, г-да

На днешния тържественъ день, въ който възлюблениятъ ми синъ, Прѣстолонаследникътъ, довѣршива седмата си година отъ дѣтинството и стяпва въ юношество, считамъ за свещенъ дѣлъ, за блага обязаностъ на сърдцето на Господаря на България, да вдигна чашата Си за здравето, дѣлгоденствието, могущественото и славно царуване на Августѣйшия кръстникъ на Прѣстолонаследника на България, Негово Императорско Величество Императоръ Всерусийски Николай II-и, Да живѣтъ Негово Величество. Ура!“

Н. Прѣвъходителство руския дипломатически прѣдставитель Бахметевъ отговорилъ на тази въодушевенарѣчъ съ слѣднитъ сърдечни и покрѣтни думи:

„Ваше Царско Височество!

Позиолег и мень да к жа нѣколько думи по случаи
знаменателната годишнина, която ние днесъ заедно праз-
нуваме тѣржествено и която има за всички българи и за
тѣхните приятели, т. е. за нась русигъ, особено значе-
ние, както въ смисълъ духовна, така и въ политическа.

Не може да се гледа безъ чувство на умиление на прѣстия отрокъ, на Първия наследникъ на Българския прѣстолъ, когото очаква толкова блѣскаво и отвѣтствено бѫдеще!

Нека го осъни благословението на Неговата света майка и да му помогне Всемогъщия Богъ да се подгответ успешно подъ мждрото ржководство на Августейшия спомоществуване на своята света майка и да помогне на родитель да изпълни ония високи и трудни обязанности които постепенно ще му бждатъ възложени.

Като прѣставителъ на Русия, отъ всичката мо
чиста руска душа и отъ всичкото мое велико руско
сърдце, и отъ името на всѣки истинно руски човѣкъ
сърдечно и горещо любещъ тѣй близката и братска Бъл
гария — желая пълно щастие и благополучие на възлюб
ленния Кръщелникъ на всемилостивѣйшия мой Господарь —
и дигамъ тази чаша за здравето и многолѣтието на нин
благополучно царствувация князъ български Фердинанд
и на Неговия наследникъ княза Търновски Борисъ Фер
динандовичъ! Ура!

— Миналата св. недѣля, на 21-и того, съгласно разпореждането на Съ. Синодъ, въ цѣла България сѫ ставали изборите за църковни настоятелства.

— Въ миналия брой на „Ц. в.“ въ втората уводна статия, втора страница, редъ 50-и е пропустната подир дума „тогава,“ предложението „кога се появи,“ което прави израза тъменъ. Да се чете: „тогава, кога се появи...

Книжница.

Занемарени бисери.

Никогашнитъ чисти български нрави и добродѣтели
описани отъ инокъ Паргений. И другъ пътъ говорихме на
това сѫщото място, и сега пакъ ще говоримъ за новата
за което никой не мисли и не говори — за нашите нѣ-
когашни добри и чисти нрави. Днешното поколѣние, из-
расло при други условия, не знае или слабо познава чи-
тъ нрави на нашите бащи и дѣди, на поколѣнието, което
изгасна. Робъ на слабостите и злобите на врѣмето си
днешното поколѣние едва ли знае, че въ недалечното
минало българския народъ е ималъ най-скжшото и рѣдко
богатство, което може да има единъ народъ — чисти
нрави и високи добродѣтели, крѣпени и съгрѣвани съ
дѣлбока вѣра. „Чиститъ нрави и добродѣтели“ сѫ отбѣ-
лѣзвани и възхваляни отъ чужденци, които пожтували
прѣзъ българската земя и се вглеждали въ вътрѣшни
животъ на нашия работенъ народъ. Чужденцитъ не можа-
тъ да се подозиратъ въ слабостъ къмъ нашия народъ
та да говорятъ за качества и добродѣтели, каквито то-

нѣма: обективни и безстрѣстни, туристите записвали онова, което виждали, бѣлѣжили нѣщата, както ги виждали. И сега ние ще избѣгнемъ да говоримъ сами за нашите нрави, защото може, по една или друга причина, да бѫдемъ подозрѣни било въ липса на безпристрастие, било въ слабостъ къмъ миналото, което, като е далечъ задъ гърба на днешното поколѣние, ни се представя безъ петна. Такова едно подозрѣніе донѣкѫдъ било и оправдано: кому не е познато, че отдалечъ и планините се виждатъ равни, безъ да се гледа на канаритѣ, които ги коронясватъ, и на урвите, които ги прѣсичатъ! Ако е справедливо да говори за планините онъ, който ги е изходилъ и видѣлъ съ очи, сѫщо така ще е справедливо да говоримъ за нѣкогашните нрави на нашия народъ не ние, които сме негови чеда и знаемъ тѣзи нрави посрѣдствено, а чужденци, които сѫ пѫтували между народа ни и сѫ видѣли осезателно неговите нрави и добродѣтели. Такива чужденци пѫтешественици има много. Единъ такъвъ пѫтешественикъ е инокъ Партеній, русинъ, роденъ въ Молдавия. Той е скроменъ и набоженъ монахъ. Той пропѫтувалъ една частъ отъ нашето отечество прѣзъ 1852—53 година. Инокъ Партеній има това предимство прѣдъ другите туристи, че пѫтувалъ пѣша и почти безъ срѣдства. Той не гледалъ бѣлгарите изъ файтона си или въ ханищата: като човѣкъ бѣденъ, той билъ принуденъ да пѫтува изъ селата, да се спира и ношува въ кѫщи на милостърдни християни. Той пропѫтувалъ съ единъ другаръ, бѣденъ като него, отъ Мачинъ до св. Гора, като миналъ прѣзъ Силистра, Тутраканъ, Русе, отамъ покрай Търново прѣзъ Габрово, Шипка, Калоферъ, Татаръ-Пазарджикъ, Батаќъ, Родопите, Сѣреzi и пр. Прѣзъ 1855 година той описалъ и издалъ въ четири части своето пѫтуване подъ заглавие „Сказание о странствії и пугешествії по Россії, Молдавії, Турції и Святой землѣ.“ Втората частъ, която е отъ голѣмъ интересъ за настъ, носи заглавие: „Странствіе и пугешествіе по европейской Турції и пребываній во св. Горѣ Атонской.“ Инокъ Партеній нѣмалъ намѣреніе да описва и печата своето „странствуване,“ както го нарича той. Споредъ както бѣлѣжи въ прѣдговора на книгата си, той, по настояване и благословение на Прѣосвѣщенаго Атанасия, епископъ Томски и Енесейски, описалъ и напечаталъ, нѣколко години вече подиръ прибирането си въ Русия, своето странствуване. Скроменъ, смиренъ и дѣлбоко благочестивъ, инокъ Партеній описва просто, безъ всѣка прѣднамѣреностъ, всичко, което оцѣлѣло въ паметта му прѣзъ дѣлгогодишното му странствуване. Ето този добъръ и скроменъ, до пълна забрава себе си, инокъ оставаме ние да говори за нравите и добродѣтелите, съ каквито се отличавалъ нашия народъ въ първите дни отъ втората половина на изтеклията вѣкъ. Ето какво говори той:

1. На седмия ден стигнахме въ Силистра, въ древниятъ Охридъ, дъто живълъ архиепископъ Теофилактъ, българскиятъ писател на „Благовѣстника.“ Кога влѣзохме въ града, християнитѣ ни казаха, че въ града не е благополучно — има чума. Ние отидохме право при пашата, подписахме си паспортитѣ, и бързо излѣзохме изъ града, безъ да купимъ нѣщо. Казаха ни да не пѫтуваме по селата, защото нѣкои сѫ заразени, а да вървимъ изъ храсталацитѣ; макаръ и да има бари, но не били дѣлбоки. Така и сторихме. И изъ храсталака ядохме диво грозде. Привечеръ стигнахме въ едно христианско село и попитахме: благополучно ли е въ селото. Отговориха ни: „благополучно“ и приеха ни да прѣнощуваме, и ни угостиха по прѣжното странолюбие, а сутринта като ни дадоха храна за пѫть, казаха ни, че по брѣга до Тутраканъ нѣма село. Тръгнахме на пѫть. Още отъ сутринта завалѣ снѣгъ и дъждъ, а ние вървѣхме по самото разливище на Дунава. Глина и каль до колѣнѣ. Поискахме да се дръпнемъ по-високо, ала се заблудихме: много скитахме по гората, па и плакахме; снѣгъ и дъждъ ни намокри до кости, а обущата на нозѣтѣ ни се разкапаха; едва намѣрихме пакъ Дунава. Тръгнахме по разливището и стигнахме вечеръта въ Тутраканъ. Първо отидохме при турцитѣ, та си показахме паспортитѣ. Послѣ тръгнахме па лирамъ, дѣ па нощуваме, но никой не ни прие, а ни

Авторътъ погребъно смѣаща Сиистра, Дръстъръ, съ Охридъ, дѣто е свети-
тельствуванъ архиеп. Теофилатъ. В. Р.

пращатъ при свещеника. Ходихме, ала го не намѣрихме у дома му, па и гостилища нѣма. Какво да правимъ? Цѣли мокри, цѣли кални. Отидохме на тържището, па почнахме да питаме: „има ли въ града добъръ човѣкъ?“ Казаха ни да отидемъ при свещеника; казахме, че сме ходили, ала го нѣма дома.

2. Скоро единъ търговецъ ии каза: „хайде да ношувате у домъ; само почакайте малко.“ Послѣ дойде и ни поведе у тѣхъ. И като стигнахме въ дома му, покани ни да седнемъ, па повика съпругата си и каза: „Ето гости доведохъ.“ Тя отговори: „благодаря Бога.“ И почнаха да ни изуватъ. Казахме, че ние сами ще се изуемъ. Мжътъ каза: „Вие сте измръзнали, и ржѣтъ ви изстинали. Сега вие не сте домакини: като ви доведохъ у къщата си, азъ съмъ домакинъ.“ Поискахме да ни простиатъ. Изуха ни. Послѣ донесоха вода, и ни измиха нозѣтѣ: жената поливаше, а мжътъ миеше. Жената донесе нови чорапи, и ние ги обухме, та да се не простудимъ. Донесоха послѣ това и дрехи, и ни казаха да съблечемъ всичко отъ настъ, и да облечемъ тѣхнитѣ, дадоха ни и памукли антерии. Послѣ ни уведоха въ топла стая, и ни почерпиха по търговски, и любезно се разговаряха съ настъ. Спаси ги, Господи! Ето Аврамъ и Сара, ала Аврамъ съ Сара били стари, та вече научили странолюбиято, а тия раби Христови, Петъръ и Евросина, бѣха съвсѣмъ млади, по на 20 години, и отъ двѣ години женени, и си имаха и синъ. Вечеръта сложиха трапеза, прѣизобилна съ гости и питие, и сами съ настъ се утѣшаваха и веселиха. Но съ това не съ свѣрши тѣхното гостоприемство: гудиха ни да спимъ на тѣхната постелка и пухъ; ние не искахме, но тѣ и двамата съ поклони и сълзи ни молиха да се не гнусимъ отъ тѣхното легло. Отъ любовь къмъ тѣхъ склонихме; като се помолихме, легнахме и заспахме. Сутринът пакъ ни приготвиха всѣкаква храна. Като станахме, помолихме се Богу; послѣ ни донесоха нашите дрехи, опрани и изсушени; ние оставихме тѣхните дрехи, и облѣкохме нашите; и обущата ни бѣха изчистили и намазали (изчекали). Скоро сложиха трапеза като сношната. Като се наядохме, тръгнахме на пътъ; тѣ ни нададоха за пътъ всичко, хлѣбъ и вино и грозде; дадоха ни и по рубла за харчъ. Ние имъ благодарихме за тѣхното гостолюбие. Домакинътъ ни изпрати вънъ изъ града, и ни посочи пътъ, безъ да се отбиваме въ селата, понеже имало чума. Пожела ни добъръ пътъ, като ни поръчча, кога ни се случи пътъ въ Тутраканъ да не заминаваме къщата му. Като се простихме, хванахме пътъ прѣзъ полето, всички села оставихме отъ лѣва страна. Вечеръта спахме въ едно християнско село, и ношувахме у единъ христолюбецъ.

3. На другия денъ кждѣ обѣдъ влѣзохме въ градъ Русчукъ; християнитѣ ни привѣтствуваха, и тамъ ядохме хлѣбъ и подписаха паспортитѣ ни. Християнитѣ ни казаха, че отъ Русчукъ до св. Гора Атонска има осемнадесетъ дни пътъ. Като излѣзохме изъ града, хванахме пътъ на юго отъ Дунава, въ вѣтрѣността на България и вървѣхме три дни все между българи, все по планини. На четвъртия денъ рано приближихме до столичния градъ Търново, ала въ него не влѣзохме и, като го заминахме, тръгнахме прѣзъ български села, голѣми, като градища: по три и по двѣ хиляди кѫщи, постройки каменни; църкви голѣми каменни, само безъ кръстове и безъ куполи, отвѣтѣ много украсени съ икони и полулеи, и съ множество кандила; околоврѣстъ църквите високи каменни огради, подобие на мънастирските, но не тѣ като на Дунава.¹⁾ И селата неразорени, и народътъ богатъ, макаръ и въ неволя да живѣе, макаръ и да е подъ тежко турско иго, макаръ и повече да е стѣснен и потиснатъ отъ турското иго, отколко гърцитѣ: гърцитѣ намиратъ защита въ духо-ното началство: патриарха, митрополититѣ, архиепископитѣ и епископитѣ.

4. А бѣднитѣ българи не само сѫ потиснати отъ тежкото турско иго, но и самитѣ гърци ги потискатъ не по-малко. Защото въ градовете, дѣто има архиереи, които биватъ отъ гърцитѣ, не позволяватъ на българите

нито да пѣятъ (служатъ), нито да четатъ, нито дѣцата си да учатъ по славянски: впрочемъ, по селата не марятъ архиерейтѣ, и пѣятъ и чегатъ славянски по руски книги. Българското нарѣчие е по-близко къмъ славянското, отколко великоруското.

(Слѣдва).

ПРАВОСЛАВНИ ЦЪРКВИ.

Руката църква.

Дѣйността на руската църква вътре и вънъ отъ Русия. Русия олицетворителка на православието. Какъ гледатъ на западъ на Руспата църква. Отчетъ на Православното мисионерско дружество въ Петербургъ. Руската православна църква слѣдва съ успехъ своята апостолска мисия. Тя работи и въ полето на просвѣщението, чрѣзъ своите семинари и академии, и въ полето на книжнината, чрѣзъ плеяда учени богослови и писатели, и въ полето на проповѣдничеството, чрѣзъ мъса апостоли и учители. Нейната дѣйност не се заключава само въ предѣлите на Русия: просвѣтени руски пастири разпространяватъ светото православно учение далечъ отъ Русия—въ Азия, въ Америка, въ Африка. Като вѣстителка на миръ, любовь и братство, светата Руска църква нѣма нито цѣлътъ на инославните църкви, нито пъкъ си служи съ тѣхните срѣдства. Тя не е авангардъ на политически комбинации, каквато е протесътанская църква въ лицето на своите мисионери и католишката въ това на разните ордени и конгрегации Апостолите на православието не водятъ ни съ себе, ни подиръ себе войска: като проповѣдници на миръ и любовь, тѣ не носятъ съ себе нито злато, нито сребро, нито мѣдъ въ пояситѣ си; нито двѣ дрехи, нито обуща, нито тояга (Мат. 10, т. 9—11). Тѣ сѫ прѣпоясани сѫ истина и любовь. И въ лицето на православната църква, представяна отъ велика Русия, Западъ вижда православието, което съе миръ, любовь и братство между народите. Това се признава и отъ учени, и отъ писатели, и отъ печать. Единъ отъ съвременните най-видни западни книжовници и критици, френскиятъ академистъ Брюнетиеръ, въ една своя рѣч, нарича Русия прѣстителка на православието . . . “Онова, казва Брюнетиеръ, което константирамъ отъ фактите и историята, е, че въ цѣлия свѣтъ протестантството е Англия и православието Русия, както и Франция е католичеството.”

Безъ да се влиза въ оцѣнка, до колко сама Англия олицетворява протестанството и Франция католицизма, може да се твърди, че думитѣ на френския критикъ за Русия сѫ конкретна истина: Руската църква е хранителка и прѣстителка на православието, а Русия — защитница на православните народи. Руските апостоли нѣматъ успѣхъ на протестантските мисионери или на католишките патери: успѣхътѣ на руските апостоли сѫ скромни, но солидни, защото сѫ плодъ на убѣждение и вѣра, а не на облаги и заблуждения. Такива сѫ успѣхътѣ на всички мисионерски руски братства. Едно такова братство е и Православното мисионерско дружество. То държало на 15-и мин. декември въ Петербургъ тѣржествено събрание. Подиръ подобаваща молитва, събранието се открило подъ прѣдѣздателството на Високопрѣосвещения московски митрополитъ и синодаленъ членъ Владимиръ. На събранието присъствали и Високопрѣосвещения Флавиянъ, езархъ на Грузия, епископитѣ Вениаминъ Гдовски, Никонъ Нарвски и духовните членове на петербургското епархиално братство. Раздалъ се печатенъ отчетъ за дѣйността на мисионерското братство, което стъпва въ 30-та година на своето съществуване. Дѣйността на братството е изразена въ слѣдните внушителни цифри. Подъ попечение на братството се намиратъ 9 мисии въ Сибири, 1 въ Япония и нѣколко въ европейска Русия, въ епархиите съ инородно население. Въ промеждие на 30 години мисиите обѣрнали въ християнство 121207 души язичници цъ мухамедани. Прѣзъ изгледата година, която била по-благоприятна за братството, сѫ обѣрнати въ християнство 4393 души. За поддръжание и развитие на мисионерското дѣло въ Русия сѫ похарчени 4 милиона рубли. Съчувствието на народа къмъ задачата на дружеството отъ го-

¹⁾ Отъ Мачинъ до Силистра авторътъ видѣлъ бѣдни църкви, които приличали на хѣльове; икони килиджи, одежду баскени, иконостасъ никакъвъ нялъ бѣдъ.

дина на година расте: днесъ числото на дружествените членове възлиза на 15 хиляди души, и повече. Презъ миналата година за поддръжка на мисии и мисионерски учреждения — училища, църкви и пр. дружеството отпуснало 285000 рубли. Числото на учащите се и на ония, които получили отъ дружеството среѓства за поддръжка, възлиза на повече отъ 15 хиляди души. Освенъ това, дружеството отворило въ разни пунктове много нови енорийски училища и разни благотворителни учреждения. Дружеството има клонове въ много руски градове. Клоновете се управляват отъ особени комитети. Такива комитети миналата година имало 44; презъ изтеклата г. се основали още 4 нови: забайкалски, тулски, владивостокски и псковски. Миналата година въ касата на дружеството останали 538,303 рубли. Тази година остатъка въ касата възлиза на 1.260,581 рубли.

Tc.

Изъ вѣстниците и списанията.

Една хубава идея — славянските студенти да образуват славянски студентски съюз, който да работи за духовното и културно обединение на славяните. Духовното и културно единение на славянските народи е скъпо за всички славянини. Всъка стъпка къмъ това единение, отъ която славянска земя или отъ което славянско общество и да се прави, не може да не ни радва. Проповѣдници на миръ и любовь, ние желаемъ тази любовь да се разцъви съ всичката си благодать между голѣмите и малки членове на великото славянско племе. И намъ особено е драго, че можемъ да отбелѣжимъ единъ позивъ, съ който се прави първа стъпка къмъ блѣнуваното културно и духовно единение между славяните. Този позивъ се отправя отъ единъ словакъ студентъ къмъ славянските студенти въ всички държави и земи. Идея за позива си младия славянинъ взима, както отъ интернационалното студентско събрание, което стана лани въ г. Парижъ презъ връме на всемирното изложение, така и отъ съюзоването на студентите отъ латинското племе.

Както е познато, лѣтось, на всемирното изложение, стана интернационално студентско събрание, наречено *Corda Fratres*. По устава на *Corda Fratres*, който по-рано се изработилъ, всички народъ, безъ да се гледа на политическите граници, се допуска да участвува въ студентското събрание, като особена група на чело съ свой предсѣдателъ. Нѣмските и маджарски студенти се възползвали отъ устава и се опитали да лишатъ отъ правото на гласъ, като отдѣлни народности, славянските и румънските студенти отъ Австро-Унгария. Славянските студенти, и особено румънските, протестирали срѣщо тази клауза на устава. По тѣхно настояване, студентското събрание признало правата на народностите и рѣшило да се промѣни въ този духъ и устава. Веднага подиръ конгреса на *Corda Fratres* студентите отъ латинската раса, по прѣдложение на румънските студенти, изработили уставъ да се състави дружество, въ което да влизатъ всички студенти на румънските народи. Изработениятъ уставъ се приель и се съставило студентско румънско дружество. Дружеството има за цѣль — да пропагандира идеята на братство и взаимност между народите отъ румънското племе. Всъки членъ на дружеството е длѣженъ да се труди споредъ мощта на силитъ и способноститъ си въ областъта на всички въпросъ, който засъга който да бъль народъ отъ румънското племе.

Младия словашки студентъ, г. Иванка, излиза съ писмо въ „Славянски вѣкъ“ (кн. 9 и 10) и като излага основа, което прѣприематъ румънските студенти, кани славянските студенти отъ всички земи да подражаютъ примѣра имъ.

„Ние, славяните, казва г. Иванка, распокъсани отъ политически граници и отъ политическия принципъ *divide et impera*, отровени отъ еврейско-германската псевдо-философия, ние още повече имаме нужда да сплотимъ съюзъ си, да отразимъ неприятеля и да прѣусъщимъ.“

Ние, славянските студенти, трѣба да бѫдемъ спойно начало за всички славяни, ние трѣба да докажемъ на гладно, че всички, въпрѣки политическия и географически граници, обѣзуваме едно тѣло, едно мощно семей-

ство. Германските и романски студенти вече сѫздали свои „бунди“ и „уни“. Само ние славяните нехаемъ, макаръ намъ повече отъ всички да е нуженъ съюза и макаръ само у настъ да има той смисълъ.

А каква би трѣбало да бѫде цѣльта на съюза на славянските студенти?

Да пропагандира идеята на славянофилството, да възпитава своите членове за културно-политическа борба и защища срѣщо германизацията и маджаризацията и взаимомощъ въ всъко отношение. Наистина, срѣщо германизацията и маджаризацията, тѣзи двѣ чудовища на хуманитарния XIX-и вѣкъ, ще трѣбва да се сражаваме въ първите редове ние, австро-унгарските славяни. Но нема тѣ не заплашватъ вече и срѣбитъ, и бѣлгаритъ, и Черна-гора? Нема германизацията не погълъща нашите братя въ Познанъ? Какъ членовете на *Corda Fratres* и на горѣспоменатата организация на романските студенти считатъ за свой нравственъ длѣгъ да си даватъ взаимопомощъ въ всъко отношение, сѫщо тѣ и ние славянските студенти, трѣбва да считаме за своя свeta обязаностъ: споредъ мощта на силитъ и способноститъ си, да работимъ, всѣки въ своя и роля, за него-вого благо, да ратува за правото на другите славянски народи, нравствено и материално да поддръжатъ единъ друго въ борбата и въ от branата срѣщо германизацията и маджаризацията. Тази работа може да продължимъ и кога прѣстанемъ да бѫдемъ студенти и стѫпимъ въ живота. Съюзътъ може да си тури за задача — да възпита своите членове и да ги по-готви за означениетъ цѣли. За да постигне това, съюзътъ трѣбало би да свиква събрание въ разни места, да издава брошюри и книги.

„Ние, словаци и студенти, можемъ да работимъ въ полза на това прѣдложение съ мо чрезъ печата. Ние, знае се, нѣмаме не само университетъ, но дори и свои срѣдни учебни заведения. Поради това, азъ се обрѣдамъ съ тѣзи редове къмъ студентите на Пражкия университетъ най-близъкъ намъ; тѣ трѣбва да се завзематъ съ това дѣло, да изработятъ уставъ за съюза и да свикватъ въ Прага студенти отъ всички славянски народности . . .“

D.

Дописки и писма.

Пишатъ ни отъ г. Ловечъ: „Въ брой 2-и на в. „Пастирски гласъ“ прочетохъ една бѣлѣжка по поводъ хроникраното въ брой 39 на „Ц. в.“ за свещеническия съборъ въ г. Ловечъ. Бѣлѣжката е колко прибързана, толко и неоправдана въ основата си. Свешеникътъ, който така незаслужено и неправедно се напада, не е нито старъ, нито пъкъ неприятъ на Църквата, нито пъкъ неприятъ на сдружаването на свещенството. Доказателство на това е, че той е не само ревностенъ и лѣтателъ членъ въ епархиалния свещенически съборъ, но е и въ редоветъ на радиетните проповѣдници и борци срѣщо всички ония, които разнасятъ съблазънъ въ нашите места и работятъ срѣщо Църквата. Неговите думи, накъсъ хроникирани въ „Ц. вѣстникъ“, криво се схващатъ и още по-криво се тълкуватъ въ бѣлѣжката. Съ думите „никакви свещенически съюзи и конгреси, ако ще и постоянно да засѣдаватъ, нѣма да помогнатъ“ той иска да каже, че първо най-мощно среѓство за борба е живата проповѣдь на Слово Божие и примѣрния животъ. Неговите думи въ основата си сѫ прави: Иисусъ Христосъ и неговите ученици покориха сърдцата съ живо слово и примѣрни дѣла.

Въ „Ц. в.“ стои, че свещеническиятъ съборъ въ Ловечъ не е се занимавалъ само съ въпроса за проповѣдането на Слово Божие, но и съ други важни въпроси. Въ бѣлѣжката, за която е рѣчъ, послѣдното се изпуска. Вижда се, то а се намѣрило за необходимо, за да се оправдаятъ тежките думи срѣщо единъ свещеникъ и срѣщо единъ съборъ и който участвува свещениците на цѣла епархия. Азъ не допускамъ, че бѣлѣжката изразява мнѣнието на Свещеническия съюз въра, надежда и любовъ; не допускамъ, че тя, въ нинѣшната си форма, може да се защитава отъ проповѣдници на любовъ. Любовътъ е връзка на единение. Нейнътъ езикъ е благъ. „Любовъта наиздева,“ казва ап. Павелъ.

Свещеникъ.

Отговоренъ-Редакторъ: Андрей Маноловъ.